

humanitas



Kaderblad in nieuw gewaad

Wellicht zult u 'gewaad' een iets te plechtstatige benaming vinden voor de andere omslag en de andere opmaak van dit eerste nummer van 'Humanitas' in het jaar 1969.

Goed, een ander jasje dan.

Niet dat het oude tot op de draad versleten was, maar zoals dat met kledingstukken gaat; je raakt er op uitgekeken.

Wat staat U als lezer nu te wachten in dit jaar?

Wat de inhoud betreft kunnen we alleen maar zeggen: 'We zullen ons best doen!'

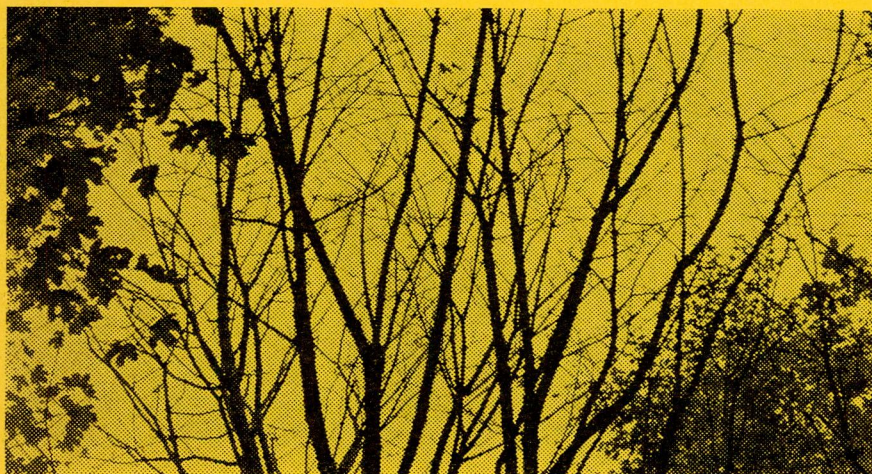
Wat de vormgeving betreft. Gedurende het gehele jaar zal elk nummer in een andere kleur omslag verschijnen, die ook zal verschillen in opmaak.

De omslagillustratie zal ook iedere keer een andere zijn, alleen het motief blijft het hele jaar gelijk. Voor dit jaar kozen wij het motief: bomen. U mag daar een symbolische betekenis aan hechten zoals: 'Humanitas is wijdvertakt' of 'Humanitas is stevig geworteld in de samenleving' maar dat hoeft niet. U mag ook vinden dat het alleen maar een aardig effect geeft.

Wij hebben nog iets. In elk nummer dat dit jaar verschijnt willen wij een foto of tekening plaatsen onder het motto 'onze tijd', in dit nummer de eerste foto.

Wij hopen, dat een en ander activerend op Uw leeshonger zal werken.

De redactie.



Redactie:

T. van Grootheest,

P. H. Hooy,

P. E. Hutte,

H. van Schaaik,

J. Terlouw,

W. Post,

Administratie:

J. W. Brouwersstraat 16,
Amsterdam

Telefoon: 020 - 739444



Sociale dienstverlening in de praktijk (2)

Een afdeling in Zuid-Limburg

op pagina 3

In Geleen hebben de drie plaatselijke instellingen voor maatschappelijk werk gezamenlijke huisvesting gezocht. P. Hooy en H. van Schaaijk hebben hierover met de maatschappelijk werker van Humanitas gesproken. H. van Schaaijk beschrijft, in zijn weergave van dit gesprek tevens hoe de groei van Humanitas zich in deze streek voltrokken heeft.

op pagina 5

Met discussies zijn we in ons blad niet bepaald verwend. De redactie wil daar wel iets aan doen. In dit nummer discussiëren de heren J. Reyenga, S. Rudelsheim en P. Hooy over de manier waarop het algemeen maatschappelijk werk het beste onder het publiek bekend gemaakt kan worden en — daar gaat het om — welke rol Humanitas in dit verband speelt.

op pagina 7

In zekere zin is het artikel van P. H. Hooy over 'Drempelvrees' een vervolg op zijn stukje over 'De introductie van het algemeen maatschappelijk werk' in oktober 1968. Drempelvrees — en die bestaat — eist meer dan introductie alleen. Het vergt een ingetogen en speciaal op de betrokkene gerichte voorlichting.

op pagina 9

T. van Grootheest vervolgt hier zijn artikel over de Rijksbegroting voor 1969, met cijfers en verwachtingen inzake het maatschappelijk werk dat door 'Justitie' gesubsidieerd wordt.

op pagina 11

De taalkundig wat kreupele maar verder wel kernachtige vraag: 'Welke minimale omvang dient een instelling voor gezinsverzorging te hebben om, mede gezien de bevolkingsstructuur in haar werkerterrein, doelmatig te kunnen functioneren te midden van andere vormen van hulpverlening?' vormt de inzet van een rapport van de 'Centrale Raad voor Gezinsverzorging'.

Mejuffrouw J. S. Fryda citeert of herhaalt in het kort wat dit rapport ons leert en zij lardeert haar beschrijving met de belangrijkste implicaties ervan voor Humanitas en met het nodige commentaar.

op pagina 13

Prof. dr. G. Diemer snijdt een — voor dit kaderblad althans — nieuw probleem aan in de rechtspleging, namelijk de rol van de benadeelde partij bij de berechting van misdrijven. Velen achten het onbevredigend en ook onrechtvaardig dat aan hem tot nog toe alleen maar een passieve rol was toebedeeld. Het ligt voor de hand, gezien de hoge koersnotering van het begrip inspraak in onze maatschappij, ook deze rol te activeren.

'Sentiment jaren vijftig'

Er is in Nederland de laatste zeventien jaar heel wat veranderd. Ook voor Humanitas. Neem de Mijnstreek. In de 'Gazet van Limburg' die wij in de vijftiger jaren wel eens schertsend het lijfblad van Humanitas noemden, stond in december 1952 een stukje ('van onze Mijnstreek-redacteur') waarin onze vereniging in beschaafd doch gedecideerd proza radicaal werd afgewezen als achtenswaardig onderdeel van de 'sociale kaart' ter plaatse. Zulke artikeltjes zijn even radicaal verleden tijd als de verlengde plus-fours van onze scholieren in die dagen.

In genoemd artikelje handelend over ons, kwam viermaal de lettercombinatie N.V.S.H. voor. Dat gebeurt tegenwoordig ook niet meer, omdat iedereen nu precies weet wat de één en wat de ander doet.

Maar, nakaartend, kunnen we wel zeggen dat in deze wat emotionele koppeling eigenlijk de eerste tekenen van actie en reactie te zien waren die de op handen zijnde veranderingen begeleiden.

Ook sociaal-economisch stonden we er tien jaar geleden in Limburg niet zo best op. Wist u dat een Limburgse vakbond zich destijds eens per brief tot de rooms-katholieke gemeenteraadsleden van Geleen heeft gewend met het verzoek toch vooral geen subsidie aan Humanitas te verlenen? 'Het zou te denken geven als men dat zou doen,' aldus deze brief. Natuurlijk hebben we daar destijds op gereageerd. Tjonge, tjonge, wat waren we boos.

Onze pen stond niet stil.

Maar tegenwoordig is het gewoon aangenam het nog eens — en nu in alle gemoedsrust — over deze periode te hebben want tegen deze coulissen uit het verleden komt de samenwerking in het heden des te mooier uit.

Er was dus alle reden ook hier eens met de maatschappelijk werker van de Mijnstreek, de heer W. J. Koks — nu juist één jaar in dienst — te gaan praten, omdat ons dienstverleningsbedrijf hier weer op een geheel andere wijze gegroeid is als in de afdeling Hoogeteven, waaraan we in het vorige nummer een beschrijving gewijd hebben.

Het grote publiek kende Humanitas niet — Humanitas kende het publiek wel

Het nieuwe bureau van de afdeling Mijnstreek, in één gebouw met de andere instellingen voor algemeen maatschappelijk werk, is terecht gekomen in Geleen. Evenals in Hoogeteven heeft de totstandkoming iets met het streven naar emancipatie te maken. Maar daar eindigt de overeenkomst. De afdeling Mijnstreek is een van onze oudere afdelingen. Het is nu een federatie met afdelingen in Heerlen, Geleen en Brunsum.

Reeds jarenlang hebben de Limburgse buitenkerkelijken — gering in aantal en meest import-burgers uit de mijnindustrie — samen een afdeling gevormd en in stand gehouden. Tegen de verdrukking in eigenlijk. Want wat konden zij doen in het overwegend rooms-katholieke Limburg 'oude stijl' met zijn diffuse maar voelbaar overal aanwezige sociale leiding door de combinatie overheid, kerk en pers.

Onze bescheiden gezinsverzorgingsdienst en wat onderlinge sociale hulp waren in die omstandigheden al een hele prestatie. Maar zo gaat het met minderheidsgroepen en met hennienaar emancipatie streven, men blijft ook graag om de groepsverbondenheid bij elkaar. En in het geordend volhouden, in het dragen van onze vereniging als geheel is de afdeling Mijnstreek steeds voorbeeldig geweest. En hier blijkt duidelijk hoe belangrijk het is dat de professionele sociale dienstverlening, die in beginsel zeer wel eigenstandig zou kunnen functioneren, gedragen wordt door een groeiende vereniging met een duidelijke ideologie en een omlijnd streven.

De heer Koks zegt hierover: 'Als destijds de sterke verenigingssolidariteit en het nodige zelfvertrouwen de groep Humanitas in de Mijnstreek niet door de jaren heen bijeen gehouden had, zou Humanitas in 1967 nimmer de aansluiting met de andere instellingen gevonden hebben, die ons nieuwe bemande en goed geïntegreerde bureau in Geleen als resultaat heeft gehad.'

Niet minder belangrijk acht hij het spaarpotje dat in de jaren van afwachten vergaard kon worden en dat goed geïnvesteerd werd toen de tijd daarvoor rijp was.

De stroomversnelling waarin de rooms-katholieke organen, naar wij zeker weten van ganser harte, geraakt zijn, is ieder wel bekend; evenals — hopen wij — de evolutie in Humanitas, dat zich voor samenwerking op velerlei wijzen en in velerlei graden (zie onze congressenota uit 1967 over dit onderwerp) opengesteld heeft.

Humanitas is in de Mijnstreek bij de 'man in de straat' nooit echt bekend geworden. Het zogenaamde grote publiek wist eigenlijk niets van ons af. Onze kaderleden kenden echter wel de Mijnstreek sociaal op hun duimpje, want geleidelijk heeft Humanitas in belangrijke sociale colleges wel zijn tegenwoordigers gekregen. En gelukkig beschikten wij daar tijdens de voor-

schiedenis ook over een 'spaarpotje' aan goede bestuurs- en kaderleden. In de diverse advies- en overlegcolleges is men elkaar gaan waarderen en hebben de instellingen en hun bestuursleden elkaar gevonden. Op deze wijze is het idee ontstaan in Geleen een gemeenschappelijk bureau voor maatschappelijk werk te stichten. En zo is op het marktplein het naambordje gekomen met de drie namen: 'Centrum voor Maatschappelijk Werk', 'Humanitas', en ook de naam van het Protestants maatschappelijk werk. Uit de eerste geciteerde naam ziet U dat men de letters R.K. voor dit werk niet relevant acht. Dit verschijnsel tekent de gehele samenwerking die zich hier manifesteert in gescheiden maar voldoende geïntegreerde arbeid en een gemeenschappelijke thuishaven.

De heer Koks is zelf rooms-katholiek, hij ziet zijn taak als maatschappelijk werker op dezelfde functionele manier als wij en hij baseert zijn deelname aan het werk van Humanitas dan ook op het volledig onderschrijven van onze doelstelling, geformuleerd in artikel 2 van de statuten.

Hij is bijzonder ingenomen met de gezamenlijk huisvesting, die ook het deelnemen aan periodieke en produktieve teambesprekingen met zijn beroeps- en huisgenoten inhoudt. Wat hem des te meer plezier doet is het feit dat zijn collegae hem ook uitdrukkelijk zien als de exponent van Humanitas en hem ook onder die titel raadplegen als dat te pas komt. Ook de deelneming aan de gewestelijke contactdagen van het maatschappelijk werk vindt hij het werk van Humanitas slechts ten goede komen. Door al deze banden is hij goed geïnformeerd.

Het maatschappelijk werk van Humanitas

Op onze vraag hoe hij een eventueel nog verdergaande samenwerking zou zien zegt hij dat hij de integratie van de accommodatie en het gezond opportunistisch teamwerk met de anderen zoals dat nu zijn beslag heeft gekregen voor het heden zeer bevredigend vindt: nodig en voldoende. Later zal er wellicht nog wel iets veranderen maar dat komt gezien de uitermate collegiale verhoudingen bij bestuur, beheer en uitvoering, vanzelf wel. De start is goed geweest en daarmee is alles gezegd. Humanitas is op het juiste moment met zijn deskundige inbreng gekomen. Alles wat te zijner tijd nog bereikt wordt zal op dit goed getimede initiatief terug te voeren zijn.

Overdrijving schaadt. Zolang de heer

Koks nog op z'n eentje moet zorgen voor deskundige hulp in Kerkrade—Heerlen—Brunssum—Geleen—Sittard en eventueel Maastricht is er in eigen huis het nodige aanvullende werk te doen. De taak zal zijns inziens — en zijn bestuur is het daarmee eens — allereerst gesplitst moeten worden in een post voor Kerkrade—Heerlen en Brunssum en één voor Geleen, Sittard en Maastricht. Het werk heeft zich al zó uitgebreid dat hij graag zo spoedig mogelijk zijn collega-maatschappelijk werker zou willen begroeten. Het wordt anders te veel.

Op de vraag hoe de cliëntenkring van Humanitas zich in de Mijnstreek aan hem voordoet, zegt hij dat er een kenbaar onderscheid is. De buitenkerkelijken wenden zich tot Humanitas, maar ook de mensen uit R.K. kring, die er voor zichzelf uitdrukkelijk een punt van maken dat maatschappelijke hulp door een deskundige bij voorkeur juist niet in enig verband met de kerk of onder kerkelijke bevoogding gegeven moet worden. Die kant gaan de plaatselijke collegae van Koks ook al uit, maar bij Humanitas is de cliënt er helemaal zeker van en dat schijnt bepaalde mensen onder hen zeer te trekken. En dan zijn er mensen die hun katholicisme als velen ter discussie stellen en zolang zij dat doen vinden zij bij Humanitas een als veilig ervaren distantie. Voor het vinden van moraal-theologische aspecten bij de keuze-bepaling door weer andere cliënten hoeft men niet ver te zoeken, maar daar willen we met nadruk aan toevoegen dat, zoals de zaken nu staan, dit aspect in de gehele hulpverlening o.i. een aflopende zaak betreft.

Van ongezonde concurrentie bespeurt de heer Koks niets, want volgens hem vinden de uit het kerkelijke werk afkomstige organen zelf ook dat een vrije keuze-mogelijkheid voor hulpzoekenden heel gezond is. Overeenstemming van 'idoom' is gunstig voor het slagen van delicate persoonlijke relaties en — hoewel soms maar half bewust — is dat vaak wat cliënten doet 'kiezen'. Op deze wijze is de scheidingslijn tussen de diverse cliëntenkringen meer een sociologische, een met de mentaliteit verband houdende, dan een levensbeschouwelijke te noemen. Wat de heer Koks als een duidelijk voordeel boven zijn collegae ervaart is de pluriforme taak van Humanitas.

Het verwijzingsverkeer met onze gezinsverzorging onder dezelfde 'baas' verloopt veel soepeler dan elders.

De introductie

De introductie van de heer Koks als

eerste maatschappelijk werker van Humanitas is zijns inziens vlot verlopen. Net als in Hoogeveen is dat volgens hem in de eerste plaats te danken aan het bestuur en de leden. In de Mijnstreek is door ons niet zó in de openbaarheid en enigermate propagandistisch aan de voorbereiding van ons apparaat gewerkt als in Hoogeveen, maar is deze meer aan de sociale 'aanwezigheid' vastgeknoopt. In plaatselijke colleges zijn in de voorafgaande jaren de banden met beleidsvrijwilligers, nodig voor het over een breed front introduceren van 'onze man', gegroeid.

De heer Koks heeft er reeds vijf jaar zuidelijke praktijk bij een kerkelijk georiënteerde instelling op zitten, maar zonder zijn gedegen introductie voor de nieuwe taak, telkens met een bestuurslid samen, zou de opbouw van ons apparaat zijns inziens niet één jaar maar meerdere jaren gevorderd hebben. Deze opmerking van de heer Koks geeft o.i. voedsel voor de hier en daar opkomende gedachte dat ons vrijwilligerswerk geleidelijk wat zou moeten verschuiven naar de welzijnsbevordering, want daaruit komen juist de introductie-bevorderende relaties voort. In de eerste maanden van zijn diensttijd kon de heer Koks ook ieder moment op de bijstand van zijn bestuur rekenen.

De sociale situatie van Humanitas

Het voorafgaande bevat gelukkig veel goeds over de integratie tegenwoordig van onze vereniging in het sociale leven van de streek. We dienen daarbij wel te bedenken volgens de heer Koks, dat dit hoofdzakelijk komt door de invloed van het bevolkingsdeel dat enige leiding geeft aan het sociaal gebeuren. Voor hen is het samenwerken met Humanitas een bewijs dat het levensbeschouwelijke maatschappelijk werk zelf ook geëmancipeerd en 'open' gemaakt is. En dat vinden de meesten van hen wel een goede zaak. Onze leden komen in het dagelijks leven nog wel eens regressieverschijnselen tegen, maar aan de isolatie over en weer is toch wel voorgoed een eind gekomen.

Vrijwilligers

Beperkt het beroepsmaatschappelijk werk de activiteiten van vrijwilligers? Die vraag wekt bij de heer Koks een glimlach: 'U moet niet denken dat er tevoren zoveel vrijwilligerswerk was.' In de gezinsverzorging, ja, en in beleidszaken en bij de welzijnstaken van het particulier initiatief ook. In de sfeer van de sociale hulpverlening is er, vergeleken bij vroeger, van een kleine toena-

me sprake. De dienst- en hulpverlening aan bejaarden is in opkomst. Men doet het graag samen. Daar gaan nu vrijwilligers aan meedoen. Als je zoiets met verschillende groepen samen doet, kan het zijn dat er door burgers taken van 'de religieuzen' moeten worden overgenomen. Dan is het parool 'noblesse oblige', dus voldoende vrijwilligers leveren. Dat geldt dan voor alle deelnemers en dus ook voor ons.

De heer Koks heeft tot dusverre steeds de nodige vrijwilligers kunnen vinden voor wat er te doen is. Hij zoekt ze zelden zelf. Het gebeurt bijna altijd via één der besturen. Hij ziet een tendens tot toeneming van het werk voor vrijwilligers. Vooral als men met het dienstencentrum voor bejaarden en het open bejaardenwerk tot een oplossing en tot acties komt.

De hulpverlener en zijn publiek

Wij Noordelingen twijfelen er meestal terecht aan of we, gelijk de Limburgers, wel echt carnaval zouden kunnen vieren. Er is een idioomverschil dat groter is dan bijv. tussen de Utrechter en de Groninger. Het is dus voor een bestuur van importmensen wel zaak — zeker in Limburg — daarop te letten bij het werven van personeel. De heer Koks schijnt deze problemen als niet-Limburger toch niet te hebben. Hij is van Nederlands-Brabantse-Vlaamse komaf. Dat kunnen de Limburgers zowel als wij aan hem horen. De winkelier vraagt hem of 'menier in francs of guldens wil betalen'. Maar kennelijk voelt de Limburger zich wat vrijer tegenover mensen met een Vlaams-Brabantse tongval dan wanneer hij tegenover het scherpe bovenmoedijkse taalgebruik staat. Het zijn kleinigheden, maar het kan, zobergrappen wij, grote gevolgen hebben. Toch blijven wij overtuigd dat menige, door moderne en verstandige ouders opgevoede, bovenmoedijkse medewerker het in deze provincie met de drie-dubbele televisieprogramma's, het carnaval en het eikenhout ook wel zou klaren.

De hoofdvraag voor dit soort werk is eigenlijk voor iedereen een waarachtige tolerantie voor variaties in leefpatroon. In het plaatselijk gebruikelijke 'Neem vooral een Limburger', geloven wij niet zo erg meer. In de besturen van rooms-katholieke instellingen zit immers procentueel ook veel 'import'.

Wij menen, dat we dit artikel dienen te besluiten met bijzonder veel waardering voor de recente radicale vernieuwingen in de presentatie van de sociale hulpverlening in Limburg. Eén van de eerste gezamenlijke naambordjes voor maatschappelijk werk in Nederland prijkt toch maar in de Mijnstreek!

H. VAN SCHAAIK

Er zijn twee zaken die naar de mening van de redactie tot dusverre te weinig in ons kaderblad voorkomen. Dat zijn de praktijk van ons eigen werk en streven en het weerwoord van lezers die het met stellingen of opmerkingen in ons blad niet eens zijn. De discussie dus.

Wat het eerste betreft zijn we begonnen met het weergeven van stemmen uit de praktijk van afdelingen in opbouw. Eerst Hoogeveen, nu de Mijnstreek. Het zijn typering, maar wellicht zit hier te zijner tijd ook discussiestof in.

Heel dankbaar was de redactie voor het kritisch weerwoord van de heren J.

Reactie op het artikel van P. Hooy over de presentatie van het algemeen maatschappelijk werk

Hierbij, hoewel wellicht ietwat fragmentarisch en in telegramstijl, onze reakties op het artikel van dhr. Hooy over de presentatie van het a. m. w. in het Kaderblad van sept. 1968. Wij deelden onze reakties in, in enkele van elkaar onderscheiden groepen. Het zijn de volgende:

Aan de man brengen:

Wij vragen ons af of het juist is dat het a. m. w. niet aantrekkelijk te presenteren is. Natuurlijk is het a. m. w. niet te brengen, maar is dat dan wel nodig? Is de (potentiële) cliënt en/of verwijzer niet veel meer gebaat bij informatie over concrete feiten over het a. m. w., zoals adressen, spreekuren en "met welk soort problemen kan ik waar komen?"

Dat wij niet met reclameleuzen kunnen werken is waar, want wij helpen niet beter dan onze 'concurrenten', maar een pakkende affiche kan wel. Wil zo iets goed opgezet worden dan dient dit door een vakman te worden gemaakt. Dat zijn wij niet, een reclamebureau wel.

Naar onze mening is het aan de man brengen van concrete gegevens het enige wat we kunnen doen om het a.m.w., in zijn algemeenheid, te presenteren. Hierbij kan men onder andere gebruik maken van massa-media; echter met deze beperking, dat deze media alleen mogen worden ingeschakeld wanneer alle confessionele en niet-confessionele instellingen of helemaal geen instellingen worden genoemd. Het 'reclame' maken voor alleen b. v. Humanitas, via massa-media, keuren wij af.

Reijenga en S. M. Rudelsheim, beide maatschappelijk werkers in de provincie Groningen, op het artikel 'De presentatie van het maatschappelijk werk' van de heer P. H. Hooy. Wij grijpen graag de gelegenheid aan, hun opmerkingen hieronder af te drukken, en wel gevolgd door de repliek van de heer Hooy.

Wij hopen dat meer lezers de redactie willen steunen met deskundige kritiek. Hoe meer discussie in ons kaderorgaan hoe beter. De redactie zal zijn best doen artikelen te plaatsen die een appel tot meedenken inhouden.

Tot slot: ook initiële meningsuitingen op vakgebied zijn welkom.

Fasering van de presentatie:

Voor een effectief en efficiënt verloop van de presentatie is het gewenst enige fasen te onderscheiden. Daarbij aantekend dat er in de praktijk van het werk verschillende fasen tegelijkertijd op kunnen treden. Daarom gaan wij, voor de duidelijkheid, uit van de situatie dat in een bepaald gebied het a.m.w. moet worden gepresenteerd en dat er nog geen instellingen aanwezig zijn. Presentatie zou dan de volgende fasen kunnen omvatten:

— wekken van belangstelling voor en het peilen van de behoefte aan a.m.w.;

B. v. via respektievelijk het ophangen van affiches in openbare gebouwen en onderzoek naar de sociale situatie in het onderhavige gebied.

Het bieden van informatie:

Via algemeen gestelde folders, plaatselijke pers, radio of televisie.

Uitnodiging tot contact:

A. door middel van groeps gesprekken, ingeleid door de g. f. en geleid door een of meer m. w. ers, waarin de voorlichting gezamenlijk tot stand komt doordat de gesprekken worden afgestemd op de persoonlijke belangstelling van de geïnteresseerde groepsleden;

B. door middel van groeps gesprekken met mensen die in een gelijk sociaal probleem zijn geïnteresseerd;

De bijeenkomsten kunnen eventueel

gecontinueerd worden, uitgroeien tot een werkgroep van vrijwilligers of therapeutische groep of aangrijpingspunt blijken voor individuele hulpverleningscontacten.

Ingaan op de vraag naar persoonlijk contact:

Hierbij vragen anderen, personen die buiten de instelling staan, om contact met de a. m. w. instelling. Als voordelen van bovengenoemde werkwijze zien wij:

- het wekken van belangstelling d.m.v. affiches vergt weinig tijd van het publiek, haar wordt niets opgedrongen.
- de informatie over het a. m. w. kan nu beter afgesteld worden op de desbetreffende groep.
- persoonlijk contact treedt eerst op wanneer de potentiële cliënt daar aan toe is.

Interne introductie:

De beroepskracht begeleidt het werk van de vrijwilligers, die doorgaans ook leden zijn. In deze contacten kan het a.m.w. in deze kring worden geïntroduceerd.

Of het a. m. w. een geaccepteerde zaak is bij alle leden, is de vraag, gezien het feit dat velen lid worden vanwege de gezinsverzorging.

Bij dit alles hangt het van het bestuur af, of het de m. w. er mogelijk is tijd te spenderen aan 'presentatie-sec.'

Wat betreft de presentatie is er een zelfstandige taak mogelijk voor het bestuur. Het is dan ook van het grootste belang, dat er een eenduidige taakverdeling tot stand komt tussen bestuur — m. w. er — g. f.

Losse opmerkingen:

— wij vragen ons ten eerste af of het a. m. w. van Humanitas iets apart moet zijn. Moet niet veel meer gestreefd worden het algemene — neutrale — karakter van Humanitas veel meer naar voren te brengen? Kortom is koppeling a.m.w.—Humanitas wel zo nodig en/of gewenst?

— de m. w. er heeft in de meeste gevallen al een te zware caseload; waarom is de introductie van het a. m. w. dan van levensbelang? De caseload wijst toch al op een 'teveel' aan belangstelling? Wij kunnen ons in vele gevallen veel beter richten naar een andere kant, nl. die der opleidingen. Het is van levensbelang dat die beter worden!

— wie komen in aanmerking voor het ontvangen van een visitekaartje? Heeft

de m. w. er er wel behoefte aan, aan zo'n statussymbool? Wegen de kosten van het laten maken van een kaartje wel op tegen het rendement?

— om nog even terug te komen op de folder. Wij onderscheiden twee soorten folders:

Algemene folders:

Deze bevatten algemene gegevens over de soorten problemen die behoren tot het m. w. plus verdeling naar soorten m. w. en namen en adressen en gesprekken van alle m. w.-instellingen in een bepaald gebied. Zij kunnen gestuurd worden aan het bestuur, ten einde deze folders te verstrekken aan hen die bij het bestuur inlichtingen komen vragen en aan diegenen die op het bureau om inlichtingen vragen (mondeling of schriftelijk).

Specifieke folders:

Deze bevatten informatie over het werk of onderdelen van het werk van Humanitas. Zij kunnen gegeven worden aan (nieuwe) leden en instellingen die een jaarverslag ontvangen.

Tot slot zij opgemerkt, dat het initiatief tot verkrijgen van informatie zo veel mogelijk moet liggen bij de personen die vinden dat zij daarvoor in aanmerking komen. Ook hier geldt: Begin waar de (potentiële) cliënt of verwijzer is!

Aldus: J. Reijenga en S. Rudelsheim.

Reactie op een reactie

Bij het lezen van de reacties van de heren Reijenga en Rudelsheim op het artikel over de presentatie van het A.M.W., lijkt het mij toe, dat een deel van deze reacties bedoeld is als een aanvulling en een nadere uitwerking van het introductieschema. Dit komt m.i. duidelijk naar voren in hun onderdeel: **Fasering van de presentatie**. Met wat hier gesteld wordt kan ik het persoonlijk geheel eens zijn. De aarzeling, die bij mij bestaat, betreft echter het groepsgeprek. Persoonlijk zou ik een dergelijke groepsvoorlichting door de m.w.'er toejuichen, echter met deze beperking, dat ik mij bewust zou willen richten op het voorlichten van potentiële verwijzers.

Een therapeutisch groepsgeprek ligt al niet meer op het terrein van de intro-

ductie, maar op het gebied van de hulpverlening. Of alle m.w.'ers dit hulpmiddel van het therapeutische groepsgeprek kunnen/willen/durven toepassen waag ik te betwijfelen. Hiervoor is m.i. toch wel een zekere scholing nodig en in hoeverre alle opleidingen het hantieren van groepen in hun schema hebben opgenomen is mij onbekend. Gebeurt dit te beperkt, dan wordt het een kwestie van persoonlijke aanleg en voorkeur.

Ook op het punt van het presenteren van de inhoud van het A.M.W. verschillen wij, dacht ik, niet van mening. Beide m.w.'ers komen ook tot de conclusie, dat alleen een korte, zakelijke oriëntatie over het A. M. W. mogelijk is. In het oorspronkelijke artikel werd hier aandacht aan besteed, omdat ik zo graag een vorm zou willen vinden, waarin je vooraf aan het publiek in de zin van de potentiële cliënten, duidelijk zou kunnen maken, wat hij of zij in een m.w. contact zal ervaren. De weerstanden, de drempelvrees, zijn namelijk vaak van emotionele aard. Enerzijds zal een eventuele cliënt natuurlijk willen weten, of hij doelmatig hulp kan verwachten. Anderzijds weegt m.i. even zwaar zijn vraag, hoe hij behandeld zal worden, hoe men hem zal zien als hulpvragende, wat van hem verwacht zal worden e.d. Op de eerste vraag kan ik een antwoord geven via de folder, op de tweede soort vragen kan ik dat niet, tenminste niet via een folder. Het is best mogelijk, dat iemand anders dat wel kan. Bij de **interne** introductie, die in mijn artikel niet aan bod kwam, zou ik persoonlijk verder willen gaan, dan het introduceren van het a. m. w. via de begeleiding van vrijwilligersprojecten. In deze kring van afdelingsleden zou ik willen pleiten voor de groeps gesprekken (leden van Humanitas). In het begin van mijn reactie heb ik een vraagteken gezet bij de groeps gesprekken in het algemeen. Richt ik mij nu tot de **interne** introductie, dan zou ik sterk willen aandrigen op een groepsgewijze voorlichting van de leden van de afdeling. Hier hebben wij toch te maken met mensen, die op de een of andere manier belangstelling hebben voor Humanitas. Via groeps gesprekken moet het mogelijk zijn, deze belangstelling bewustere vormen te laten aannemen. Dat het bestuur hierbij een daadwerkelijke rol speelt spelen moet, 'staat als een paal boven water'!

Het volgende, voor het laatst bewaarde punt houdt een duidelijk verschil van mening in. De heren Reijenga en Rudelsheim menen, als ik het goed begrepen heb, dat de presentatie van het A. M. W. dient te geschieden los van de instelling (Humanitas), die dat A. M. W. als hulpmogelijkheid aanbiedt. Is dat

Drempelvrees

juist? Een gezamenlijk met andere instellingen presenteren van het A. M. W. is, waar dat mogelijk is, natuurlijk het beste.

Dit is echter wat anders, dan het presenteren van het werk naar buiten toe vanuit Humanitas op een wijze alsof Humanitas in dit geheel maar een toe-vallige bijkomstige zaak is zoals de beide heren dat m.i. poneren: iemand zou b.v. kunnen stellen dat het m.w.-beroep los staat van levensbeschouwelijke achtergronden, dat het een vak op zich is zoals dat van een arts of advocaat, dat het in de uitoefening veel aspecten gemeen heeft met een vrij beroep en dat het ook als zodanig uitgeoefend zou moeten worden, dat het voorts helaas nog géén vrij beroep is en dat er daarom een werkgever moet zijn die salarissen betaalt en het materieel mogelijk moet maken, dat dit vak uitgeoefend kan worden etc., etc.

(Deze argumenten worden niet genoemd door beide m.w.'ers. Ik geef ze hier alleen maar, omdat men ze hier en daar wel eens tegenkomt).

Ik kan hierin wel een heel eind mee-gaan, maar tot een bepaalde grens. Het feit ligt er, dat ik als M.W. in dienst ben van een instelling, die ik zelf gekozen heb. Deze instelling maakt het mij mogelijk, mijn vak uit te oefenen. Deze instelling is geen onpersoonlijk zakelijk ding, maar wordt gedragen door mensen (bestuursleden en andere vrijwilligers), die hun tijd en energie beschikbaar stellen. Van mij kan en mag dus verlangd worden, dat ik meehelp aan het instandhouden en ontwikkelen van de instelling. Dit is m. i. gewoon een kwestie van loyaliteit.

Deze loyaliteit kan heel goed samengaan met een loyaliteit t.a.v. het beroep. Het is zelfs een noodzaak, dat beide samengaan, wil er een evenwichtig en gezond geheel ontstaan van instelling plus m.w.'er plus beroep. M.a.w.: een m.w.'er dient tot een zekere identificatie met zijn instelling te komen wil hij 'goed' kunnen werken.

Een bron van steeds terugkerende discussie is o.a. het begrip 'algemeen', door de heren Reijnga en Rudelsheim genoemd onder: losse opmerkingen. Zij stellen 'algemeen' gelijk aan 'neutraal'. Nu heb ik zelf een hekel aan het woord neutraal. Voor mij betekent dat: het is vlees noch vis, het kan vriezen of dooien, ik weiger een stellingname t.a.v. iets, ik bemoei mij er niet mee e.d. Humanitas is **niet** 'neutraal', de vereniging neemt een duidelijk standpunt in, **zie artikel 2 van de statuten**. Als aan dit artikel te veel geweld gedaan zou moeten worden om bijvoorbeeld tot samenwerking met anderen te komen, dan zou m.i. Humanitas deze samenwerking moeten weigeren! Dat dezelfde princi-

pes van dit artikel 2 hoe langer hoe meer geaccepteerd worden door andere instellingen (voornamelijk nog in het direct uitvoerende werk) is een goede zaak, maar zolang deze uitgangspunten nog niet als vanzelfsprekend gelden, óók voor de beleidsvormen — de functionarissen en besturen van zusterinstellingen, kan Humanitas m.i. met het volste recht naar voren treden met háár maatschappelijk werk. Zij wil hiermee aanduiden, hoe zij meent, dat het maatschappelijk werk gestalte moet krijgen.

In deze 'reactie op een reactie', ben ik verder gegaan dan eigenlijk nodig was en ik van plan was. Mijn reageren heeft voor een deel de vorm van een nieuw artikel aangenomen. Hopelijk wordt mij dat niet kwalijk genomen. Als dat toch het geval zou zijn, dan is mijn enig antwoord hierop, dat het geschrevene mij eens van het hart moest.

P. H. HOOY

In dit artikel zal het gaan over het contact van iemand, die hulp nodig heeft (een potentiële cliënt) met de verwijzer (de vertrouwenspersoon, die de weg naar hulp wil wijzen). Een combinatie die we in Humanitas-verband herhaaldelijk tegenkomen.

Deze verwijzers zijn voor het maatschappelijk werk van groot belang. Aangenomen wordt, dat veel lezers van ons kaderblad tot deze categorie (gaan) behoren.

In een vorig artikel over de presentatie van het maatschappelijk werk hebben wij ons bezig gehouden met de vraag, hoe wij onze hulpmogelijkheden zo duidelijk mogelijk aan het publiek zouden kunnen presenteren. Wij hebben u daarin een systeem voor de presentatie voorgelegd, dat zeker niet het enig mogelijke is, maar dat toch tamelijk volledig was. We gingen in dat betoog van de veronderstelling uit dat, als het maatschappelijk werk nu maar duidelijk 'gebracht' kan worden, voor een belangrijk deel via verwijzers, het publiek, indien nodig, wel gebruik zou gaan maken van deze hulpmogelijkheid.

Dit is, zoals de zaken er nu voorstaan, maar voor een deel van onze cliënten waar; waarom? Als iemand moeilijkheden heeft en er bestaat een hulpmogelijkheid, dan mag je toch aannemen, dat daarvan gebruik gemaakt wordt!

Blijkt dat niet uit te komen dan zijn we geneigd, nog eens de presentatie na te gaan: 'Doen we dat wel goed?' Dit is op zichzelf een goede zaak, maar we zien dat het probleem blijft bestaan, ook bij een goede voorlichting. Er is kennelijk een kloof tussen de hulpzoekende en de hulpverlenende instantie, die niet zonder meer overbrugd wordt door het aanbieden van hulp. De oorzaak van het bestaan van deze kloof is naar onze mening gelegen buiten het rationele denken. Hij vindt o.i. zijn bestaansgrond in emotionele belevingen, die uiteraard gerationaliseerd naar voren worden gebracht. Wil men nu deze, gevoelsmatige, bezwaren tegen de gang naar het bureau voor m. w. ontzenuwen, om de hulpzoekenden toch te kunnen bereiken, dan zal men ook een antwoord moeten geven op de bezwaren die in de emotionele sfeer aanslaan. Dat wil zeggen, dat we ons, bij het overwegen van onze voorlichting, moeten proberen in te denken hoe iemand zich kan voelen, als hij (of zij) hulp moet zoeken bij een geheel onbekende deskundige man of vrouw voor het oplossen van zeer persoonlijke problemen. De ervaring laat zien dat, als het om moeilijkheden gaat die buiten de persoon van de hulpvrager liggen, deze aarzeling om contact te zoeken met een hulpverlenende instantie zich niet, of in een veel

mindere mate, manifesteert. Iemand die meent, dat hem onrecht is aangedaan, dat hij niet de uitkering krijgt waar hij recht op heeft, dat hem het leven moeilijk wordt gemaakt, kortom, de man of vrouw die meent buiten eigen schuld slachtoffer te zijn, zal eerder hulp vragen, dan de man (of vrouw) die er niet zeker van is, in hoeverre zijn eigen gedrag en/of zijn eigen handelingen de noodsituatie waarin hij is geraakt, hebben veroorzaakt.

Het bovenstaande is natuurlijk een simplistische weergave. Er zijn zeker ook mensen, die de genoemde emotionele barrières zelf overwonnen hebben en toch de weg vinden naar de maatschappelijke werker. (Ik ben er echter van overtuigd, dat zulk een zelf-overwinning minder een verwerking is van deze emoties, maar meer een accepteren van de mogelijkheid met eigen fouten te worden geconfronteerd. Dit is voor niemand prettig, maar het oplossen van de problemen is dan belangrijker. De verwerking van emotionele weerstanden zal in zeer veel gevallen een belangrijk onderdeel zijn van de beginfase in een hulpverleningsgeval.) Er zijn ook emotionele weerstanden die uit onze normering en onze waarde-oordelen stammen. Onze (westerse) cultuur veronderstelt, dat een volwassen persoon voor zichzelf kan zorgen, zijn eigen problemen kan oplossen (denk aan ons veelgebruikte spreekwoord over 'eigen boontjes doppen').

Om hulp vragen betekent in zulke gevallen een erkenning dat men niet aan deze normen kan voldoen, dus 'een figuur slaat'.

Onze cultuur houdt zeker veel waardering voor hulpverlening in, maar toch met een sterke nadruk op barmhartigheid, het hulpgeven aan anderen, de minder sterke, de wat zielige figuur. Wij leven in een cultuur, die, zeker gevoelsmatig, nog, zij het in afnemende mate, bepaald wordt door de twee polen: de sterke en zelfstandige (man) en de afhankelijke zorgbehoevende (vrouw).

Daarom in de feitelijke ontwikkeling al heel anders ligt, heeft nog niet veel invloed op de beleevingswereld van veel individuen. De spreekuren van het maatschappelijk werk worden door veel meer vrouwen dan mannen bezocht en dit ligt m.i. niet aan de tijden van de spreekuren of aan een grotere feitelijke hulpbehoefte van deze bezoekers.

Dit vóórterrein van onze hulpverlening via het maatschappelijk werk is nog een betrekkelijk onontgonnen gebied. Er is weinig literatuur over onderzoeken; een aanvraag bij een grote bibliotheek leverde zes artikelen op. Deze houden zich echter allemaal bezig

met de problemen die optreden bij de 'intake', dus bij het eerste contact van de hulpvrager met de maatschappelijk werker. Het contact hulpvrager-verwijzer — het voorterrein tevens van de publieke opinie — komt hier niet ter sprake. Dit terrein is natuurlijk moeilijk te onderzoeken. Hoe kom ik er bijvoorbeeld achter wie hulp zou willen vragen en dat niet gedaan heeft en waarom niet. Toch is het van het grootste belang ons in dit probleem te verdiepen. Men kan natuurlijk stellen, dat er al maatschappelijk werkers te weinig zijn om aan de bestaande hulpvraag te voldoen en het dus geen zin heeft extra moeite te doen dit tekort nog te vergroten door het zoeken van wegen om méér mensen te bereiken.

Ik ben het hier niet mee eens. Als onze opdracht is, hulp te verlenen aan hen, die dat nodig hebben en die wij kunnen helpen, dan moet dat voor iedereen gelden en dus ook voor hen, die om de een of andere reden die stap (nog) niet kunnen zetten.

Dit artikel pretendeert geenszins een wetenschappelijk verantwoorde benadering, laat staan een oplossing van het vraagstuk te bieden. Ik zou het als een voorstel willen zien om ons er gezamenlijk mee bezig te houden, met de kennis, waarover we beschikken en met steeds in gedachte de mogelijkheid dat wij, en ieder om ons heen, van heden op morgen zelf 'hulpbehoevend' kunnen worden.

Dat wil zeggen dat wij kunnen starten met de nodige zelfkennis, zodat we ons kunnen afvragen hoe wij zouden reageren en hoe wij ons zouden voelen als wij hulp nodig zouden hebben. We kunnen ons dan ook afvragen welke reële en irreële weerstanden wij zouden hebben en op welke vragen wij eerst een antwoord zouden willen hebben vóór wij naar een bureau zouden gaan.

Laten wij trachten ons eens te verplaatsen in de situatie van een a.s. cliënt. Hoe zou iemand zich voelen, die met zijn problemen niet meer klaar komt, die vastloopt in zijn (haar) verhouding met vrouw (of man) of kind(eren), collega's of met de maatschappij, die zich onmachtig voelt het feit van ziekte of invaliditeit te accepteren, die het gevoel heeft zijn gezin niet dát te kunnen bieden wat nodig zou zijn in zijn ogen? Hoe zou de vrouw zich voelen, die het huishouden niet meer aan kan, de zich opstapelende schulden niet meer baas kan, die voelt dat het gezinsleven haar door de vingers glipt en daar niets tegen kan doen?

Ik kan me voorstellen, dat zo'n probleem in een langzaam proces steeds zwaarder gaat wegen. Een tijdlang

denk je, dat het vanzelf wel voorbij zal gaan, of dat je het zelf wel kan oplossen. Maar op een dag weet je, dat je vastgelopen bent. Dit besef op zichzelf maakt de mens al labiel. Als zo iemand zich tot een kennis, vriend, huisarts, geestelijke of een andere vertrouwensman richt, is het uitermate belangrijk hoe deze de hulpvrager opvangt. Als de man of vrouw die in moeilijkheden zit in dit eerste gesprek niet direct te helpen is, dan kunnen we alleen maar hopen, dat hij of zij verwezen zal worden naar een hulpinstantie, bijvoorbeeld naar het maatschappelijk werk.

In zo'n situatie kan de gang naar het maatschappelijk werk bureau afhankelijk zijn van de wijze, waarop de verwijzer (u of ik dus) zijn informatie presenteert. Het is statistisch niet exact na te gaan, maar het is uit de praktijk wel gebleken, dat een belangrijk deel van dergelijke potentiële cliënten toch niet naar het bureau gaan. 'Ze zullen het toch eerst nog maar eens aanzien', of 'Ze zullen het toch nog maar eens zelf proberen', of ze bedanken voor het gesprek, praten niet meer over hun problemen en gaan niet naar het maatschappelijk werk.

Nu is hulpverlening door het maatschappelijk werk natuurlijk niet op te dringen, de mens is vrij in het wel of niet aanvaarden. Maar m.i. kan de aarzeling van de cliënt voor een deel te wijten zijn aan de inhoud en de werking van het verwijzingsgesprek. Als het presentatieprogramma voor de introductie van het maatschappelijk werk, beschreven in het vorige artikel 'Introductie van het algemeen maatschappelijk werk', Humanitas, oktober 1968, consequent wordt afgewerkt, kunnen we wel aannemen, dat de groep potentiële verwijzers 1) in grote lijnen op de hoogte is van de mogelijkheden. Het verwijzingsgesprek gaat verder dan het opsommen van mogelijkheden en het aanmoedigen om te gaan.

Zodra namelijk het gesprek op het punt van de verwijzing komt, staan niet meer de feitelijke problemen van de eventuele cliënt centraal. Er is een nieuw vraagstuk op komen dagen: het wel of niet gaan, en hierop hebben wij ons dan als verwijzers te richten. Op dit ogenblik komen de emoties en gevoelens, waarover wij het in het begin hebben gehad, centraal te staan. Het is niet direct nodig, dat wij de aanstaande cliënt daarover uitgebreid laten vertellen. We weten, dat de kans groot is, dat de eerder genoemde emoties er zijn of komen en dus kunnen we ons gesprek hierop richten. De meest voorkomende, wel of niet uitgesproken, vragen zijn o.a.: sla je een figuur als je naar zo'n bureau gaat; zien ze je als

Uit en over twee begrotingen voor het jaar 1969

een slappeling omdat je het alleen niet meer af kan; krijg ik een reeks aanmerkingen te horen; word ik beschoolmeesterd; word ik als onmondig behandeld; wat voor tegenprestatie moet ik leveren, betalen hoef ik niet, maar dan zal wel als tegenprestatie onderdanigheid verlangd worden; zal er een man of een vrouw zijn om mij te ontvangen, oud of jong, gehuwd of ongehuwd; welke houding zal ik moeten aannemen om de hulp die ik nodig heb, te krijgen.

Een deel van deze vragen kan natuurlijk pas beantwoord worden, als de aanstaande cliënt naar dat bureau is gegaan en zijn eerste ervaring in een gesprek met de maatschappelijk werker heeft opgedaan. Deze laatste draagt een grote verantwoordelijkheid, daar bekend is, dat ongeveer eenderde van de cliënten na het eerste gesprek niet meer terug komt. De oorzaak hiervan kan gezocht worden in het blijven bestaan van de bovengenoemde punten van twijfel bij de cliënt en het onvoldoende duidelijk maken aan de cliënt, wat van hem verwacht wordt, wat van de hulpverlener te verwachten is en welke beider rol in het geheel is.

De verwijzer zal echter zijn aandeel in het slagen van het hulpproces kunnen leveren, door alvast een eerste indruk te geven aan de hulpvrager, hoe in beginsel door het maatschappelijk werk over hem gedacht wordt. Hier is m.i. geen grote kennis van het eigenlijke maatschappelijk werk voor nodig, daar het meer gaat om algemene gedachtenpatronen, algemeen menselijke verstand en gevoelens.

Het voorafgaande verwijzingsgesprek zal meer gericht zijn op het maatschappelijk werk en de mens, die hulp nodig heeft en niet op deze maatschappelijk werker en deze persoon. De individuele aanpak, komt voor rekening van de maatschappelijk werker.

De hier ontwikkelde visie heeft als consequentie, dat er regelmatig contact moet bestaan tussen verwijzers en maatschappelijk werkers. Wij zullen gezamenlijk het probleem van 'het eerste contact' moeten aanpakken. Daar er geen twee gelijke plaatselijke situaties bestaan, lijkt het mij niet goed mogelijk, om tot een algemeen geldig recept voor deze samenwerking te komen. Elke afdeling zal een eigen initiatief moeten ontwikkelen, afgestemd op de mogelijkheden die daar bestaan. Maar wat wel algemeen geldt, is, dat het hier geschetste samenspel 'broodnodig' is.

1) Onder de groep 'potentiële verwijzers' versta ik hier de verwijzers, die persoonlijk benaderd zijn of die in groepsverband voorgelicht zijn over het maatschappelijk werk.

P. H. HOOY

De Tweede Kamer van onze eigen Staten-Generaal is lastig geweest voor de minister van Justitie.

Daar mag niemand zich over beklagen, zelfs de minister niet. Lastig zijn is voor onze volksvertegenwoordigers plicht.

Dat lastig zijn heeft er toe geleid dat de minister een beleidsnota heeft opgesteld en aan de kamer aangeboden. Wat leren we in deze nota? O.a. dat de kosten voor kinderbescherming in de loop der jaren in niet geringe mate zijn gestegen.

1954 34,6 mill.

1961 70,1 mill.

1967 176,2 mill.

Wanneer we uitgaan van een index-cijfer van 100. voor 1954 dan is dat cijfer voor 1967 — 505. Met andere woorden: een verviervoudiging van de kosten in een periode van 14 jaar.

De minister maakt zich hierover zorgen en is van mening, dat wanneer aan de vele wensen die er bij de particuliere instellingen voor kinderbescherming leven zou worden voldaan de kosten nog aanmerkelijk zullen toenemen.

De minister is van mening, dat op 3 manieren kan worden gewerkt aan een in de hand houden van de kostenstijging, ten eerste door het bevorderen van samenwerking, ten tweede door een zo doelmatig mogelijke structurering van de particuliere kinderbescherming en ten derde door het verblijf van pupillen in inrichtingen voor kinderbescherming zoveel mogelijk te voorkomen resp. te bekorten.

Om dit alles te bereiken, althans de mogelijkheden te onderzoeken, heeft de minister enkele commissies aan het werk gezet.

De minister doet voorts in de nota de toezegging, dat het beleid dat eerst op langere termijn geconcretiseerd kan worden, niet mag verhinderen, dat maatregelen die op korte termijn nodig zijn ten uitvoer worden gelegd.

Dat was in grote lijnen wat er in de nota stond. De slotopmerking dat slechts enkele punten van het toekomstig beleid konden worden aangestipt was zeker niet overbodig.

Maar, zegt de minister, wacht even op de Memorie van Toelichting op de begroting 1969, ik zal dan nadere mededelingen doen.

Begroting 1969.

Uiteraard is men dan benieuwd naar de nadere mededelingen. Uit het algemeen gedeelte van de Memorie van Toelichting konden wij alleen het volgende stukje halen dat enigszins leek op een nadere beleidslijn.

'In de komende tijd zal vooral moeten worden gezocht naar mogelijkheden van minder arbeidsintensieve werkmethoden en naar een betere arbeidsverdeling, zodat de beperkte groep van geschoold personeel zich kan concentreren op de moeilijke taken. Bij minder arbeidsintensieve werkmethoden behoeft men niet in de eerste plaats te denken aan mechanisatie of automatisering. De ondergetekende denkt met name ook aan het volgende. Reeds jaren schommelt het aantal verpleegdagen in inrichtingen voor kinderbescherming rond de 5 mln. Verblijf in een inrichting vereist veel en grotendeels geschoold personeel. Er zijn duidelijke aanwijzingen dat het opnemen in een gezin voor vele kinderen de voorkeur verdient boven de behandeling in een inrichting. Zou het mogelijk zijn het aantal gevallen van gezinsverpleging uit te breiden, dan zou voor de inrichtingen die moeten overblijven (en dat zullen er nog vele zijn) meer personeel beschikbaar zijn en er zou een betere behandeling kunnen worden gegeven.'

Veel nieuws bevat deze uitspraak na de eerder genoemde nota niet. Op korte termijn worden er belangrijker zaken aan de orde gesteld, te weten:

— De subsidiëring van voogdijkinderen in inrichtingen tot 100 pct. (was 99 pct.).

— Verhoging van het subsidie van bijzondere uitgaven ten behoeve van voogdijkinderen, tot 100 pct. (was 90 pct.).

— Uitbreiding van het aantal maatschappelijk werkers in voogdij- en gezinsvoogdij zal mogelijk zijn (case-load-verlaging).

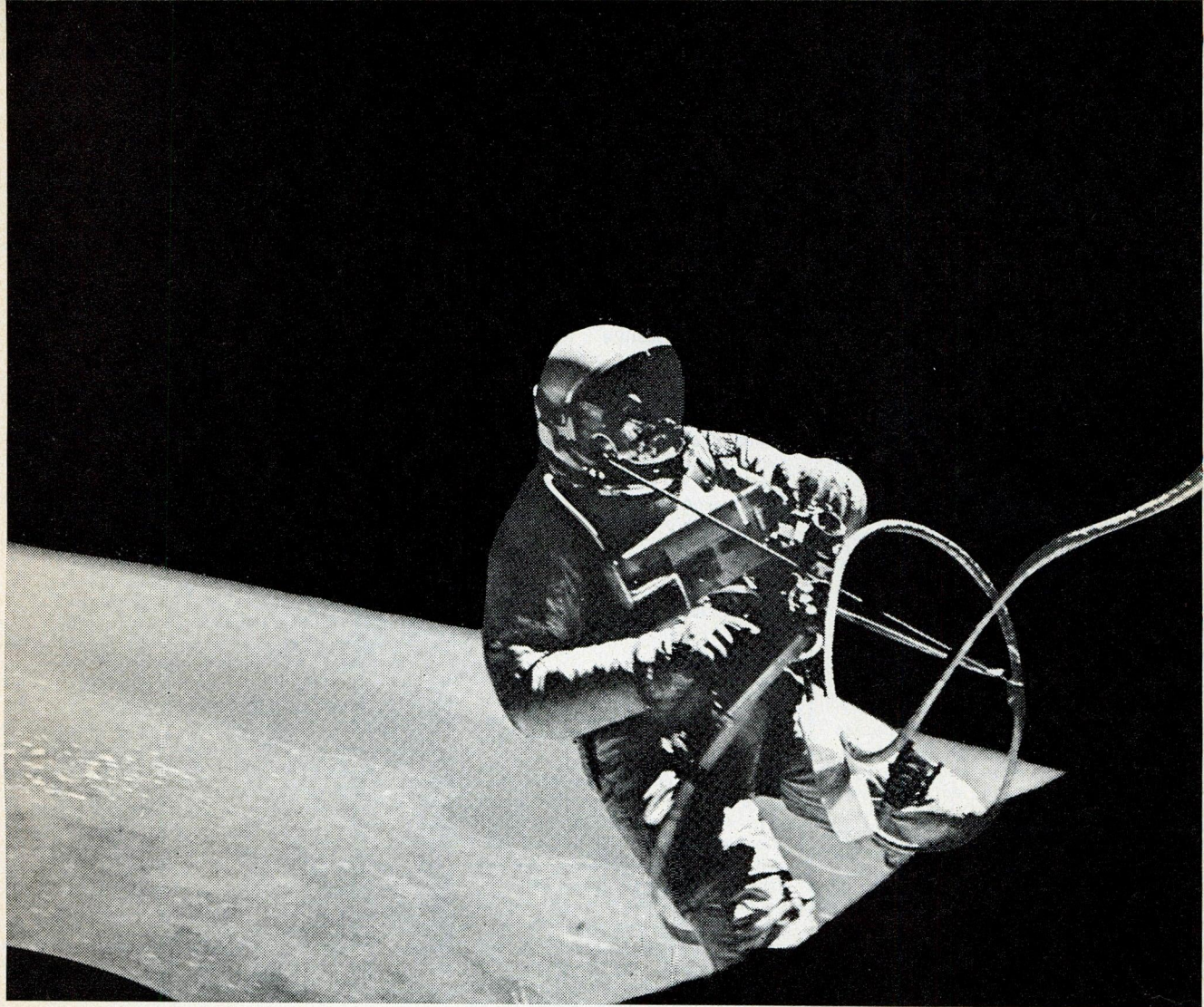
— Er zal gezocht worden naar een ander systeem voor de vergoeding van apparaatskosten.

— De volledige invoering van het salarisrapport Haeck voor het personeel in inrichtingen in het bijzonder wat de werktijden betreft.

Hoewel dit op het eerste gezicht wellicht niet zo spectaculair lijkt betekenen al deze punten aanzienlijke verbeteringen.

Het systeem voor de bouwsubsidie voor inrichtingen blijft ongewijzigd. Maar zoals gezegd de Kamer is lastig, in december belegde de Vaste Commissie een openbare hearing bij welke gelegenheid de particuliere organisaties voor kinderbescherming nog eens konden komen vertellen wat zij op het hart hadden. Zij hebben dat gedaan en wellicht kan een interessante discussie bij de openbare behandeling van de begroting in de Kamer hiervan het gevolg zijn.

T. v. GROOTHEEST



Onze tijd

Drie mannen
cirkelden
in een metalen capsule
rond de maan
op 380.000 km
afstand
Is daarmee
een nieuwe fase
in de menselijke geschiedenis
begonnen?
Zal het bezit van de maan
de inzet vormen
van een machtsstrijd die ook ons tot
ingrijpend zal bepalen?
Of is het alleen maar zoiets
als het beklimmen van
de Mount Everest: een
sportieve prestatie zonder
veel consequenties?
Wie zal het zeggen?

Minimale omvang en organisatie van de instellingen voor gezinsverzorging

Door de organisatiecommissie van de Centrale Raad voor Gezinsverzorging werd in januari 1968 een rapport uitgebracht over de minimale omvang en organisatie van plaatselijke instellingen voor gezinsverzorging¹⁾.

In het rapport wordt getracht een bijdrage te leveren tot de gedachtenvorming over de organisatie van plaatselijke instellingen voor gezinsverzorging, uitgaande van de vraagstelling

‘Welke minimale omvang dient een instelling voor gezinsverzorging te hebben om, mede gezien de bevolkingsstructuur in haar werkterrein, doelmatig te kunnen functioneren te midden van andere vormen van hulpverlening.’

Humanitas acht dit onderwerp van groot belang, speciaal voor de kleinere afdelingen, mede in verband met de tendensen bij het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk tot schaalvergroting en de uitspraak van de Staatssecretaris, mr. H. J. v. d. Poel, ‘in zijn openingsrede op het eerste Nationale Congres over gezinsverzorging op 27 oktober 1967 te Utrecht, waarin hij zei:

‘Ik overweeg of het mogelijk is in de subsidieregeling voorwaarden te stellen ten aanzien van onder meer de minimale grootte van gezinsverzorgingsinstellingen; voorwaarden die erop zijn gericht de gezinsverzorging beter aan haar doelstellingen te laten beantwoorden.’

De samenstellers van het rapport, dat veel behartigenswaardigs voor onze vereniging bevat, benadrukken de grote kwetsbaarheid van de kleine instellingen, die door gebrekkige outillage steeds moeilijker op de juiste wijze zullen kunnen voorzien in de toenemende behoefte aan gezinsverzorging. Hoewel wij ons als Humanitas niet direct willen vastleggen op de in het rapport gegeven limiet van 15 vaste krachten voor de minimum omvang van een instelling, menen wij wel dat zeer kleine instellingen met slechts enkele gezinsverzorgsters en -helpsters inderdaad zeer kwetsbaar zijn. Wij menen dan ook dat in ieder geval steeds gestreefd moet worden naar uitbreiding van het apparaat, zodanig dat tenminste een ‘half-time’ gesubsidieerde leidster kan worden aangesteld.

Zonder maar één ogenblik tekort te willen doen aan het vele en nuttige werk dat onze vrijwillige leidsters in onze afdelingen hebben gedaan en nog doen, menen wij dat bij uitbreiding van

onze instellingen tot de genoemde minimum omvang de aanstelling van een beroepskracht als leidster onvermijdelijk is. Dit alleen al met het oog op het aantal taken dat van de leiding gevraagd wordt en de daaruit voortvloeiende tijdsbesteding.

Uitbreiding van het apparaat kan voor onze Humanitas-afdelingen soms vergroting van het werkgebied inhouden. Deze vergroting kan op verschillende wijze gerealiseerd worden.

Te denken valt aan een groter gebied met een streekafdeling. Dit zou kunnen geschieden door samenvoeging van twee bestaande dicht bijeen liggende afdelingen. Ook zou het mogelijk zijn van een bestaande afdeling uit in de omgeving kerngroepen te vormen met als doel gezinsverzorging te bieden in kleinere omliggende gemeenten, waardoor eveneens een groter gebied bediend kan worden. Hierdoor kunnen de zgn. ‘witte plekken op de kaart’ en de nieuw ontwikkelde industriegebieden een aanknopingspunt vormen.

Als voordelen van een wat groter werkgebied met een omvangrijker apparaat zien wij onder meer:

- de grotere efficiency, waarbij b.v. de omvangrijke salarisadministratie door één penningmeester kan worden uitgevoerd en eventueel een administrateur kan worden aangetrokken;

- grotere differentiatie in de hulpverlening;

- meer mogelijkheden om de krachten in te zetten op de voor hen meest geëigende plaatsen;

- meer mogelijkheden tot onderlinge vervanging van de krachten tijdens ziekte en/of vakantie;

- voordelen bij de personeelswerving, want voor de gezinsverzorgsters en -helpsters zelf heeft het werken in een groter verband vaak meer aantrekkingskracht, omdat voor hen de onderlinge contacten een belangrijk aspect vormen;

- de mogelijkheid tot aantrekking van één of meer gekwalificeerde leidsters met desgewenst een differentiatie in de taakverdeling;

- een duidelijker ‘gezicht van Humanitas naar buiten’ ten opzichte van de gezinsverzorgingsinstellingen in de omgeving. Een grotere instelling zal een grotere inbreng hebben en meer invloed in het totaal van de gezinsverzorging kunnen uitoefenen en de werving van arbeidskrachten gunstig beïnvloeden;

- verruiming van het aantal leden en contribuanten, terwijl kosten verbonden aan propaganda en algemene voorlichting relatief lager kunnen worden.

De hierboven opgesomde voordelen zullen bij pas beginnende afdelingen en reeds bestaande kleine afdelingen het ten volgen beleid in de komende jaren mede moeten bepalen, zodat het streven naar vergroting van het apparaat steeds voor ogen blijft staan.

Er zijn uiteraard ook andere mogelijkheden tot schaalvergroting b.v. in de vorm van samenwerking met andere instellingen. Deze hebben wij echter in dit artikel buiten beschouwing gelaten.

Ter nadere informatie van de lezer volgt hieronder een beknopte weergave van de in het rapport vermelde uitgangspunten.

In hoofdstuk I wordt gesproken over de gebrekkige outillage van de kleine instellingen. Hieronder wordt onder meer verstaan:

- a. het tekort aan uitvoerende krachten, waardoor enerzijds het gevaar van verlamming van het werk dreigt en anderzijds weinig mogelijkheid tot differentiatie in de hulpverlening aanwezig is;

- b. het tekort aan deskundige leiding, die als ‘spilfunctie’ bepalend is voor het werk van de instelling en voor de beeldvorming bij het publiek’;

De samenstellers van het rapport zijn van mening, dat de beperkte mogelijkheden, naar tijd en capaciteit, van de veelal vrijwillige leiding de uitbouw van het werk der instellingen verinderen.

De in hoofdstuk II gegeven omschrijving van de inhoud van de gezinsverzorging en gezinshulp — zoals vermeld in de subsidieregeling gezinsverzorging en gezinshulp 1958 —

‘stempelt de gezinsverzorging tot een eigenstandige werksoort in het geheel van de sociale dienstverlening aan het gezin, waarin zowel elementen van maatschappelijk werk en van gezondheidszorg als van huishoudelijke en pedagogische hulp zijn vervlochten.’

De toenemende behoefte aan deze specifieke hulp en het brede arbeidsterrein waarover deze hulp zich uitstrekt — aldus de commissie — stelt zware eisen aan de instellingen en deze dienen daarom goed gestructureerd en goed bemand te zijn.’

Het rapport geeft in de hoofdstukken III en IV een theoretische beschouwing over een viertal factoren, die voor een verantwoorde werkwijze van de instellingen van groot belang zijn namelijk:

- a. het bestuursbeleid, waaraan aspecten als het behoeftenpatroon, binding met

het achterland, doelmatig werkgebied, personeelsbestand, financiering etc. ten grondslag liggen;

b. het behoeftenpatroon, waaronder wordt verstaan de aard en het aantal hulpaanvragen in het werkgebied hetgeen bepalend is voor de differentiatie in de hulpverlening en dus van invloed is op de opbouw van het apparaat;

c. het personeelsbestand, dat mede door het grote verloop (plm. 30 pct.) 'een dagelijks terugkerende zorg voor de besturen der instellingen is';

d. de leiding, waarbij een uiteenzetting gegeven wordt over de zeer gedifferentieerde taken, die tot het werkterrein van de leidster behoren en zowel maatschappelijk werk aspecten als organisatorische-, administratieve en representatieve kanten heeft.

In hoofdstuk V wordt ingegaan op de mogelijkheden tot schaalvergroting, resp. schaalverkleining in verband met de (minimale) omvang van de instelling, waarbij het oog gericht blijft op 'de bevordering van een kwalitatief betere hulpverlening en een doelmatig(er) voorzieningspatroon.' Aandacht wordt hierbij gegeven aan een vijftal factoren, waarvan het overgaan tot de meest geëigende vorm van schaalvergroting (resp. verkleining) of enigerlei andere vorm van samenwerking afhankelijk is.

Genoemd wordt: de structuur van een gemeente of regio, de bevolkingsdichtheid, de binding met het achterland, de onderlinge verhoudingen en de landelijke visies.

In hoofdstuk VI vindt men een aantal — meer of minder verantwoorde — organisatieschema's, zowel voor instellingen die alleen gezinsverzorging uitvoeren als voor instellingen die behalve de gezinsverzorging nog andere werkvormen behartigen, zoals algemeen maatschappelijk werk, of bevordering van de volksgezondheid.

Deze schema's zijn bedoeld om enig houvast te bieden voor het vinden van een betere organisatievorm. In de toelichting onder ieder schema worden de vóór- en nadelen geformuleerd.

Met nadruk wordt — in het voorwoord — echter gesteld: 'dat de organisatie niet doel op zichzelf mag zijn, doch slechts een hulpmiddel, gericht op de optimale hulpverlening.'

Het laatste hoofdstuk bevat een samenvatting en een aantal conclusies uit het voorgaande. Tevens worden enkele

voorstellen met betrekking tot subsidiemogelijkheden geformuleerd die aan de realisering van de in het rapport neergelegde gedachten een bijdrage zouden kunnen leveren, waaronder aanstelling van een (part-time) administrateur en verruiming van de verhouding 1 : 1.

Het rapport, bedoeld als bijdrage tot versterking van organisaties geeft een lijn aan om tot meer levenskrachtige instellingen te komen. Samengevat komt dit op de volgende punten neer:

a. de leiding van het apparaat moet in handen zijn van een beroepskracht, een maatschappelijk werkster — eventueel geassisteerd door één of meer leidsters met een middelbare beroepsopleiding (assisterende beroepskrachten) 2). De commissie meent dat een gekwalificeerde leidster in het algemeen meer mogelijkheden heeft tot onderkenning van de gezinsverzorgingsproblematiek en zich vollediger in kan zetten ten aanzien van de uitbouw van het werk dan de niet-gekwalificeerde 'vrijwillige' leidster.

De commissie heeft zich echter niet uitgesproken over de vraag of de m.w. opleiding de meest ideale opleiding voor een leidster gezinsverzorging is. Wel meent zij dat er in de leiding een maatschappelijk werkinbreng moet zijn, doch dat bepaalde taken zeer goed

door een leidster m.b.o. vervuld kunnen worden.

Bij grotere instellingen zal tussen de leidsters een gedifferentieerde taakverdeling kunnen plaatsvinden, mede gebaseerd op opleiding en ervaring van de betrokkenen en het voorzieningspatroon van de instelling. Taakverdeling met betrekking tot de leiding voor de tijdelijke en niet-tijdelijke hulpverlening is daarvan een mogelijkheid.

In het rapport staat vermeld, dat per 1 oktober 1965 het totale aantal leidsters in Nederland 1130 bedroeg.

Hiervan bestond plm. 33 pct uit maatschappelijk werksters of aspirant maatschappelijk werksters. Op 31 december 1967 waren van de 42 leidsters binnen Humanitas 19 gediplomeerd maatschappelijk werkster of volgden de urgentie cursus (aspirant maatschappelijk werkster). Dit is 45 pct.

b. **De omvang van de instelling** moet zodanig zijn dat tenminste voor één full-time leidster voldoende werk aanwezig is.

Hierbij gaat men uit van de volgende vuistregels:

— 1 full-time leidster op 15 full-time krachten;

— 3 part-time krachten geldt als 1 full-time kracht.

Van het totaal aantal instellingen (985) aan het einde van 1965 waren er:

237 = 24% met meer dan 15 krachten in dienst

158 = 16% met 11 tot en met 15 krachten in dienst

590 = 60% met 10 of minder krachten in dienst (waarvan 47 zelfs zonder krachten)

985 = 100% totaal

Op 31 december 1967 lieten de 25 Humanitas-afdelingen het volgende beeld zien:

9 afdelingen = 36 pct. met meer dan 15 krachten in dienst

4 afdelingen = 16 pct. met 11 tot en met 15 krachten in dienst

12 afdelingen = 48 pct. met 10 of minder krachten in dienst (waarvan één afdeling zonder krachten)

25 afdelingen = 100 pct.

In verband met de bovenstaande opmerking, dat de instelling voor 1 full-timeleidster voldoende werk moet hebben, geven wij hierna een over-

zicht van de tijdsbesteding van de leiding per afdeling binnen Humanitas gerangschikt naar de grootte van de afdeling 3).

grootte van de afdeling	tijd die per afdeling per week door de leiding aan de gezinsverzorging besteed wordt					
	aantal afd.	minder dan 15 uur p.w.	15-25 uur per week	26-45 uur per week	per week 46-65 uur	66 uur per week of meer
meer dan 15 krachten.	9	—	2	2	2	3
10 tot en met 15 krachten.	4	—	1	3	—	—
minder dan 10 krachten.	12	9	2	1	—	—

Van de 12 afdelingen met minder dan 10 krachten in dienst beschikken 11 afdelingen over een vrijwillige leidster, wier tijdsbesteding voor de gezinsverzorging gemiddeld pl.m. 10 uur per week bedraagt (spreiding van 2 — 28 uur).

c. Voorts gaat men er in het rapport vanuit dat globaal genomen 1 vaste kracht op de 1000 niet-bejaarde inwoners nodig is voor de tijdelijke hulpverlening. Voor de raming van het aantal gezinshelpsters bij bejaarden stelt men dat 10 pct. van de bejaarden huishoudelijke hulp behoeft met een gemiddelde van 10 — 12 uur per week, hetgeen dan neerkomt op de beschikbaarheid van 1 part-time kracht op 2 bejaardeneenheden. 4)

d. Beide ramingen laten duidelijk zien dat uitbreiding van de aantallen vaste en losse krachten noodzakelijk is om aan de behoefte tot gezinsverzorging en gezinshulp tegemoet te komen. De uitbreiding zal — aldus de commissie — slechts gerealiseerd kunnen worden door onder meer een betere salariering, een daarop afgestemde subsidiëring, meer financiële armslag voor de besturen van de instellingen, betere samenwerking, meer propaganda en algemene voorlichting en meer opleidingsmogelijkheden.

e. Uitgaande van de minimum omvang van een instelling van 15 vaste krachten zal het bevolkingsbereik 15.000 inwoners (de bejaarden niet meegeteld) moeten zijn. Om in dun bevolkte streken een instelling van een dergelijke omvang te realiseren en desondanks voldoende binding met het achterland in territoriaal en levensbeschouwelijk opzicht te behouden, geeft de commissie een aantal suggesties met betrekking tot sa-

menwerking tussen de instellingen en brengt de mogelijkheden tot schaalvergroting onder de aandacht.

Uiteraard zullen deze aspecten van situatie tot situatie bekeken moeten worden.

Wij hopen de lezer met het bovenstaande enige aanknopingspunten gegeven te hebben voor een gedachtenwisseling binnen het bestuur van de afdeling of sectie.

J. S. FRIJDA

1 Het rapport is à / 2,— verkrijgbaar bij de Centrale Raad voor Gezinsverzorging, Zeemanlaan 44, Utrecht.

2 Deze 2-jarige opleiding zal waarschijnlijk als experiment in 1969 gaan starten. Als zodanig geldt momenteel ook de opleiding Middelbare Sociale Arbeid van de Stichting Haarlem.

3 Gerekend naar het aantal werkuren voor de gezinsverzorging, onafhankelijk van de vraag of het hier vrijwillige leidsters dan wel beroepskrachten betreft.

Opgave informatieformulieren 1967.

4 Bejaardeneenheden betreft hetzij een bejaard echtpaar, hetzij een bejaarde alleenstaande.

De landelijke sectieraad reclassering houdt zich sinds enige tijd bezig met een studie omtrent een aantal probleemvelden, waarmee de reclassering regelmatig geconfronteerd wordt. De strafrechtpleging, de tenuitvoerlegging van de straf (de detentie dus) en de houding van de samenleving tegenover misdaad en straf maken hiervan een belangrijk onderdeel uit. Wat is de plaats van de reclassering in dit geheel, is de achter deze studie liggende vraag, die de sectieraad zich bij voortduring stelt.

In het verloop van de gedachtenwisselingen rees de vraag of het niet wat eenzijdig was om onze aandacht uitsluitend te richten op de dader (de delinquent) en geen of in ieder geval te weinig aandacht te hebben voor de benadeelde partij als het slachtoffer van een misdrijf.

Het hierbijgaande artikel van een van onze sectieraadsleden, dr. G. Diemer, is hiervan het gevolg. Door de plaatsing van zijn artikel in het blad '1823' van het Genootschap tot reclassering kwam het onderwerp onder de aandacht van de vakmensen, die bereid bleken hierop nader in te gaan. De redactie van '1823' is hiermede nog doende. Tevens vroeg de sectieraad op dit punt het advies van een criminoloog en van een jurist (officier van Justitie). Trouwens ook van andere zijden bleek men zich hiermede bezig te houden.

De sectieraad hoopt in het najaar klaar te komen met een afgeronde samenvatting van haar studie, voorzover het dit onderwerp betreft. Teneinde de lezer van ons blad thans reeds te kunnen informeren plaatsen wij de bijdrage van de heer Diemer dat als start voor de discussies heeft gediend. De redactie.

Meer aandacht voor de benadeelde partij

De laatste tijd komt van verschillende zijden, die zich bezighouden met de gevolgen van misdadig gedrag, de persoon van de benadeelde partij meer in de aandacht. Het werk van de in 1967 opgerichte 'Stichting Medeleven Gedupeerden Misdrijf', die zich richt op hulp en bijstand aan slachtoffers van misdaad, is hiervan onder meer een voorbeeld. Het heeft echter zin de rol van de benadeelde partij niet alleen als die van het hulpbehoevende slachtoffer te zien, maar in het ruimere verband van de functie, die de benadeelde partij zou kunnen en moeten vervullen in de

gehele rechtspleging. In een herbezinning over de zin van straf en zijn relatie tot de misdaad, die in allerlei kringen in Nederland gaande is, begint men zich meer en meer te realiseren, dat deze rol, die in oude tijden ook in het strafrecht zeer belangrijk was, ten onrechte sinds de middeleeuwen nagenoeg tot nul is gereduceerd.

Voor het Nederlands Gesprekscentrum werkte een groep van 15 deskundigen onlangs een rapport uit over 'Misdad en Straf' (publikatie nr. 34 van dit centrum), waarin aan het thema van de schulddeging (wedergoedmaking) en de verzoening veel aandacht wordt besteed. Men wijst erop dat in het strafproces de reactie van de benadeelde partij geschaad is. Niet-confrontatie van dader en gedupeerde is nadelig voor de beide personen, omdat dit leidt tot een anonieme relatie tussen hen. De mogelijkheid tot herstel wordt belemmerd; bij de benadeelde ontstaat een frustratie, de aanspreekbaarheid van de dader in zijn hiervoor gevoelige periode wordt niet optimaal benut voor een richting geven aan zijn toekomst. Maar zou ook het slachtoffer geen recht moeten hebben op een persoonlijke confrontatie met de dader? Ons huidige strafproces veroordeelt hem tot de positie van toeschouwer en onteent ook aan hem bepaalde mogelijkheden tot een zinvolle verwerking van het gebeure. Ook hij kan door een vlucht in vergeldingsdrang of wraakzucht 'schade lijden aan zijn ziel'. In dergelijke discussies en beschouwingen, of zij nu komen uit de kringen van de deskundigen der menswetenschappen, dan wel uit die van geïnteresseerde leken, begint iets door te klinken van een moderne mens-beschouwing, waarbij wij ons zelf en anderen minder willen zien als een object, deterministisch bepaald door het verleden en in zijn mogelijkheden vastgelegd in en bestuurd door abstracties en instituties, maar meer als een proces, als de 'mens-onderweg'. Het belangrijkste aspect van de mens is zijn mogelijkheid telkens een keuze te doen (het aanhangen van deze opvatting is op zichzelf het resultaat van een kiezen en niet van een logische bewijsvoering!). Door deze keuze heeft de mens de mogelijkheid zijn eigen toekomst mede vorm te geven. Het besef dat de mens verantwoordelijk moet gesteld worden voor deze keuze is ook de achtergrond van het bezig zijn met onze gehele toekomstige maatschappij, voor de groeiende belangstelling in 'het jaar 2000'.

Bij het denken over 'afwijkend' gedrag, over 'gestoorde' relaties is het van belang dat sociale wisselwerking meer

gezien wordt als een relatie tussen mensen, personen, individuen, dan als een betrekking tot abstracties als 'rechtsorde', 'de staat', 'de maatschappij'. De verhouding tot de andere(n) (in plaats van een verhouding tot het andere) heeft in zijn paedagogische en agogische aspecten immers een veel sterkere werking in het vormen van onze attitudes, in het opbouwen, respectievelijk hervormen van ons waardenstelsel en het incorporeren daarvan in onze persoonlijkheid.

In dit verband is het aandringen op meer en vooral goede voorlichting over misdaad en straf een belangrijke en nuttige zaak, mits men beseft dat kennisnemen, op de hoogte gebracht worden, slechts een eerste stap is in het genoemde persoonlijke vormingsproces. Evenals bij opvoeding in het algemeen is voor-leven het ondergaan van 'life'-situaties (eventueel van zo 'echt' mogelijke oefensituaties) een nog belangrijker volgende stap. Daarom moet ook de verwetenschappelijking van het reclasseringswerk en de dominerende rol hierin van de beroepskrachten als een weliswaar noodzakelijke, maar niet voldoende ontwikkeling worden gezien. In het vóór-leven, in het doen ervaren van levenssechte situaties kan de 'gewone' burger de niet-beroepsmatig geïnteresseerde medemens niet worden gemist. Terugkomend op de rol van het slachtoffer moet worden gesteld, dat, mits op de juiste wijze geïncorporeerd in onze strafprocedure zijn persoonlijke relatie met de dader wellicht tot een der meest werkzame kan worden gemaakt in beider toekomstbepaling. Beiden, en ook de samenleving als geheel, zouden gebaat zijn door een intensievere reclassering, een echte resocialisering. Het slachtoffer, dat nu vaak vergeten aan de kant gezet wordt, zou meer daadwerkelijke steun in zijn moeilijkheden kunnen krijgen, een verzachting van de gevolgen van het doorstane leed. Het gevaar voor persoonsvervorming (b.v. door wraakzucht) zou kunnen verminderen door hem in een persoonlijk contact met de dader inzicht te geven in diens achtergronden en hem te betrekken in het bepalen van diens toekomstig lot. Evenals de vrijwillige reclasseringsmedewerker is de benadeelde partij een representant van de echte, levende mensengemeenschap.

We onderschrijven dan ook geheel de conclusie, die de genoemde groep van het Gesprekscentrum, over de rol van het slachtoffer heeft geformuleerd in haar rapport. Wij zouden als volgt nog iets algemeen willen stellen: Samenleving, dader en benadeelde zouden samen de rechtsgang moeten bepalen. De vertegenwoordiging van de samenle-

'Klein bestek van de Agologie' door prof. dr. T. T. van Have, 1e druk bij Wolters-Noordhoff N.V. Groningen; prijs f 4,50.

Wie zich theoretisch of praktisch beweegt op een der terreinen van welzijnszorg of welzijnsbeleid, is de laatste jaren geleidelijk vertrouwd geraakt met de term **agogie**. Losgemaakt uit de pedagogie doet 'agogie' nu dienst als overkoepelende term voor alle handelen ten bate van 's mensen welzijn in de samenleving, voor alle doelbewuste acties die zijn gericht op verbetering van bestaande toestanden. Vooral de sociale en culturele toestanden waarin personen, groepen, organisaties en andere samenlevingseenheden zich bevinden.

Agologie is de jeugdige wetenschap die studie maakt van deze agogie en haar achtergrond en die door onderzoek tracht bij te dragen tot verbreding en verdieping van onze kennis op dit terrein, tot versteviging van het welzijnsbeleid en tot verbetering van het praktische welzijnswerk.

In dit geschrift wordt het bestek opge maakt van de vele vormen van agogische arbeid en van de agologie. Dit wordt aangevuld met een pleidooi voor de vorming van een beroepskader op dit gebied, zowel op het niveau van het hoger beroepsonderwijs als op universitair niveau. De bestaande opleidingen en de maatschappelijke functies voor agogen en agologen passeren hierbij de revue.

ving, zoals door de rechter, moet leiden tot persoonlijke relaties tussen deze drie partijen. Voor degenen, die de rechtsgang moeten leiden, zoals de rechter, moeten hiertoe meer mogelijkheden worden geschapen wat betreft opleiding, functie, positie en voorschriften.

G. Diemer.

